

SADITI MIR NA NEMIRNOM TLU

Čini se da živimo u jednom od najizazovnijih vremena u poslednjih trideset godina. Čovečanstvo se suočava sa opasnostima koje je teško do kraja i predvideti. Od ratova koji su sve bliži svim kućnim pragovima, preko klimatskih promena i borbe za prirodne resurse, pa sve do posledica

izolacije zbog pandemije Covid-19, epidemije mentalnih bolesti, očaja i samoizolacije.

Ipak, ne možemo reći da su problemi nemira u svetu nešto s čim se svet nije susreo pre. Prostor Sredozemlja je deo sveta koji jako dobro poznaje sukobe među ljudima.

To je prostor na kojem su nastala i nestajala mnoga carstva, religije, dok su se svetonazori menjali. Ne moramo ići čak ni tako daleko da bi došli do zaključka da su nas periodi konflikata obeležavali, uslovljavali našu percepciju sveta.

Konflikti, nemiri i ratovi su često bili tesno povezani sa prirodom, prirodnim resursima. Prirodni resursi uslovljavaju društvene nejednakosti, koje mogu biti veliki pokretač sukoba, kao i generator nezadovoljstva i pobune. UNEPA – Program Ujedinjenih nacija za životnu sredinu, je procenio da od 1990. godine pa do 2009. godine (kada je data procena), bar 18 oružanih nasilnih konflikata u svetu je bilo vođeno, između ostalog- zbog prirodnih resursa kao što su dijamanti, šume (drvo), minerali, ulje i slično. U posebnom su riziku zemlje koje zavise od izvoza sirovina, koje ne obrađuju ili obrađuju u maloj meri unutar svojih granica.

Konflikti su u tesnoj vezi sa prirodom i na način da često prirodni resursi koji imaju veliku cenu mogu biti korišćeni da se finansiraju ratne snage, ili postaju strateški plen u osvajanju teritorije. U ovakvim i sličnim okolnostima, mir često nije „isplativ“, jer može pojedincima i grupama otežati pristup određenim resursima koje eksploatišu.

Pitanje koje se nameće jeste: *Čija je priroda? A šta je sa mirom, čiji je mir? I gde je nestao? Da li razumemo šta je sve mir, u onoj meri u kojoj razumemo šta je konflikt, rat i sukob?*

Mir se najčešće definiše kao suprotnost konfliktu i ratu. Skoro kao nedostajanje istog. Ipak, mir možemo različito definisati i posmatrati kroz više dimenzija.

On označava socijalno i lično blagostanje. Postoje razne podele, a između ostalih i podela na **negativni i pozitivni mir**. Ovu podelu je predložio Martin Luter King, a postavio je i detaljnije definisao sociolog Johan Galtung. Negativan mir bi bio odsustvo direktnog nasilja, dok se pozitivni mir odnosi na uslove koji obezbeđuju ljudski razvoj, i osiguravaju održive mirne ljudske odnose.

Tu je i održivi mir, još širi termin koji je cilj ali i proces koji obuhvata sve aktivnosti koje činimo da osiguramo pomirenje, oporavak i razvoj zajednica.

Postoji i **unutrašnji mir**, psihološki i spiritualni pojam, koji može biti rezultat pozitivnog mira, zdravih veza u zajednici. Uzimajući u obzir svetsku “mapu” konflikata, vatru u kojoj se svet nalazi, čini se da unutrašnji mir kao takav, spada u “viši” nivo razvoja koji nam još nije na vidiku.

Koja je uloga prirode u izgradnji mira?

Govoreći o prirodi, jasno je da ne govorimo samo o borbi za resurse, i o konfliktima koji nastaju oko nje. Ljudi su oduvek bili usmereni na more i na prirodu koja ih je hranila i bila osnov njihovog razvoja. Civilizacije su se gradile oko vode i zemlje, bivale inspirisane njima, koristile ih za razvoj zajednica.

Na koji način priroda može postati vesnik promene i izgradnje mira?

Ignorisanjem potencijala prirode da bude alat u održanju i/ili izgradnji mira, ignorišemo ogroman potencijal, i otvaramo prostor za nove konflikte.

Program Ujedinjenih nacija za zaštitu prirode smatra integraciju menadžmenta prirodnim resursima u izgradnju mira imperativom.

Ne možemo govoriti o miru ukoliko se u određenim zemljama i dalje dešavaju ratovi oko vode, ukoliko se u našem region zemlje i vode oduzimaju “malom čoveku” stvarajući na taj način još veći jaz i društvene nejednakosti.

Na kraju, priroda jeste mesto suživota, teritorije (iako politizovane i omeđene političkim subjektima, državama) su deo prirodnog okruženja kojem svi zajedno pripadamo.

I šta ćemo sad?

Kao odgovor na tesne veze između mira i prirode, kao i društveno-političke izazove koji se dešavaju poslednjih godina u regionu i šire a u vezi sa prirodnim resursima i mirom – ušli smo u proces koji možemo simbolično zovemo “Koreni mira”. U pitanju je inicijativa više anti-ratnih, ekoloških, umetničkih i civilnih inicijativa iz Srbije (Divan hub, <https://vahahubs.org/hubs/belgrade-hub>), Turske (Mersin hub, <https://vahahubs.org/hubs/mersin-hub>) i sa Kipra (Nicosia Hub, <https://vahahubs.org/hubs/nicosia-hub>), podržanih od strane programa Vaha (<https://vahahubs.org/about>). Kroz ovaj proces ćemo razmeniti lokalne alate i metode, kao i znanja i iskustva u oblasti izgradnje mira.

Želimo da miru pristupimo holistički, koristeći umetničke, edukativne alate kao i konkretne ekološke akcije, obuhvatajući celu kompleksnost i simboliku mira.

Sigurno je da možemo iskoristiti iskustva naših zajednica i potraži-

ti održiva rešenja. Od trusnog Balkana, preko napetosti u Turskoj do podeljenog Kipra, ovaj region može da posluži kao svedok kako stvari mogu poći po zlu, ali i šta se sve može učiniti da bi se sukobi prevazišli i kako bi se živelo u suživotu i miru sa okruženjem, ali i jedni sa drugima u tom okruženju.

Verujemo da će i unutrašnji mir, kao najbližnji aspekt mira, isto tako zavisiti od svega što uradimo na polju ostvarivanja održivog mira u političkom i društvenom smislu. Ovaj izazovni i zasigurno dugotrajni proces “sadhje” i izgradnje mira na još nemirnom tlu, možemo započeti jednostavnim korakom – uvažavanjem prirode kao punomoćnog pravnog i političkog subjekta, koji može odigrati jako važnu ulogu u izgradnji održivog mira na marko planu.

Autori teksta:

Aleksandar Obradović i Demir Mekić

